

Թիւրք ժողովուրդը, որ գրեթէ միայնակ պաշտպանում է արևելքը արևմուտքի կապիտալիստների ընչաքաղցութեան դէմ, չէր կարող թոյլ տալ հայերին անընդհատ դաւադրել նրա կեանքի դէմ և նրա արևելեան գաւառների վրա յարձակումով փորձել ձեռք երկարացնելու Միջագետքի և Պարսկաստանի բրիտանական բանակներին՝ փչացնելու համար ընդմիջող դժբախտ Ասիայում դեռ ևս մնացած մի քիչ ազատութիւնը և անկախութիւնը:

Այս նկատումները և հայ գիւնդներին անընդհատ յարձակումներն էին, որ մեզ պարտաւորեցրին եռանդուն կերպով շարժել ձեր երկրի դէմ, բայց ցանկանալով արիւնհեղութեան վերջ տալու համար որեւիցէ առիթը ձեռքից չփակցնել՝ խնդրում ենք Երևանի կառավարութիւնից այս յայտագիրը նկատել որպէս խաղաղութեան վերջնական առաջարկ Թիւրքիոյ Մեծ Ազգային Ժողովի կառավարութեան կողմից: Որպէսզի հաշտութիւնը կայանայ, բաւական է, որ Հայաստանը մեզ իրական երաշխիք տայ, թէ այսուհետև նա մեր դէմ որեւիցէ յարձակողական գաղափար չի սնուցանելու և վաղարում է Արևելքում Անգլիայի կապիտալիստների առաջապահը լինելուց: Դենք պարտաւոր ենք հայ ժողովրդին միևնոյն տեսակ ապահովութիւններ տալ և խնդրում ենք այս մասին անմիջապէս սկսել խաղաղութեան բանակցութիւններ: Յուսալով, որ մեր չափաւորութիւնը և մեր խաղաղասիրական զգացումները կատարելապէս պիտի դնահատեն, խնդրում եմ, պ. նախարար, ընդունել ամենաբարձր յարգանքներիս հաւաստիքը:

Արտաքին գործերի ժողովրդական կոմիսար՝ Ախմէդ Մուխտար

Ուրեմն, այս գրութիւնը գրելուց մէկ օր յետոյ, այսինքն՝ նոյեմբ. 3-ին Հայաստանի կառավարութիւնը Անգորա է ուղղել հետևեալ գիմումը:

Տաճկաստանի Ազգային Մեծ Ժողովի կառավարութեանը Անգորայում

3 նոյեմբ. 1920 թ.

Տաճիկ և հայ ժողովուրդների բազմադարեան հարեւան լինելը, Տաճկաստանի և Հայաստանի հանրապետութեան սահմանների ընդհանրութիւնը անպայման պահանջում են այդ պետութիւնների մէջ խաղաղ յարաբերութիւններ, որոնց համար հիմք պիտի ծառայեն փոխադարձ յարգանքը և իւրաքանչիւր երկրի կենսական շահերը: Իր բոլոր հարեւանների հետ Հայաստանը ձգտում է այդպիսի յարաբերութիւնների և բոլորի հետ էլ դառնում է խաղաղ յարաբերութիւնների մէջ:

Հայաստանի կառավարութեան և ժողովրդին յայտնի է Ազգային Մեծ Ժողովի յայտարարութիւններից, որ և տաճիկ ժողովուրդը և Ազգային Մեծ Ժողովն ընդունելով ժողովուրդների ինքնորոշման սկզբունքը՝ միւս քաղաքակիրթ ժողովուրդների հետ ճանաչել են Հայաստանի Հանրապետութեան խաղաղ և անկախ գոյութեան իրաւունքը: Այդ բոլորն աչքի առաջ ունենալով՝ Հայաստանի ժողովրդի և կառավարութեան համար միանգամայն անհասկանալի և անսպասելի է ձեր զօրքերի առաջխաղացումը դէպի Հայաստանի սահմանները, առանց բացատրելու պատճառները և նպատակները, նամանաւանդ, ձեր կատեգորիկ յայտարարութիւնից յետոյ — չանցնել օսմանեան պետութեան սահմանները: Իբրև առաջխաղացման արդիւնք կատարում է անօգուտ արիւնհեղութիւն:

Ստեղծած բաղխումը խաղաղ ճանապարհով լուծելու ցանկութեամբ, Հայաստանի կառավարութիւնը դեռ հոկտ. 8-ին իր լիազօրի միջոցով Պուսում աշխատել է ձեզ մօտիկ տաճիկական չըջաններում խմանալ սկսած